

M E S O S Disiplinlerarası Ortaçağ Çalışmaları Dergisi
The Journal of Interdisciplinary Medieval Studies

**WILLERMUS TYRENSIS'İN *HISTORIA* ADLI ESERİNİN KAYIP
OTOBİYOGRAFİK BÖLÜMÜ**

Yazar/Author: Abdurrahman Onur Çalışır

Kaynak/Source: *Mesos: Disiplinlerarası Ortaçağ Çalışmaları Dergisi*, IV, 77-84

Doi: 10.5281/zenodo.7431270

Makale Türü: Çeviri

Geliş Tarihi: 15 Ağustos 2022 Kabul Tarihi: 6 Ekim 2022

MESOS Disiplinlerarası Ortaçağ Çalışmaları Dergisi içinde yayımlanan tüm yazılar kamunun kullanımına açıktır; serbestçe, ücretsiz biçimde, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin alınmaksızın okunabilir, kaynak gösterilmesi şartıyla indirilebilir, dağıtılabılır ve kullanılabilir.

**WILLERMUS TYRENSIS'İN *HISTORIA* ADLI ESERİNİN KAYIP
OTOBİYOGRAFİK BÖLÜMÜ**

**THE LOST AUTOBIOGRAPHICAL CHAPTER OF WILLIAM OF
TYRE'S *HISTORIA***

Abdurrahman Onur ÇALIŞIR*

---

* Doktorant, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, onrcalisir@gmail.com, 0000-0001-5255-2462

Özet

Sûr Başpiskoposu Willermus'un *Historia* adlı eserinin ilk modern neşri 1844 yılında yayımlanmıştır. Ancak eserin 19. kitabının 12. bölümü o tarihlerde kayıptı. R. B. C. Huygens bu bölümü keşfetti ve 1962 senesinde bu keşfi duyurdu. Willermus otobiyografisi niteliğindeki bu bölümde ağırlıklı olarak Avrupa'da gördüğü öğrenimden bahsetmektedir. Ayrıca Kudüs Krallığı'na döndükten sonra Akkâ Kilisesi'nde aldığı ilk görevi ve kraliyet ailesiyle ilk temasını anlatmaktadır. Bölümün keşfiyle Willermus Tyrensis'in hayatının önemli bir aşaması aydınlanmıştır. *Historia*'nın Türkçe çevirisi, bölümün keşfinden sonra yayımlanmış olsa da çeviride bu bölüm yer almamaktadır. Eksikliği gidermek amacıyla ilgili bölüm bu çalışmada Türkçeye çevrilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Willermus Tyrensis, *Historia*, Otobiyografi, Kudüs Krallığı.

Abstract

The first modern edition of William of Tyre's *Historia* was published in 1844. However, the 12th chapter of the 19th book of the *Historia* was lost at that time. R. B. C. Huygens discovered it and announced the discovery in 1962. In this autobiographical chapter, William mainly talks about his education in Europe. He also mentions his first service in the Church of Acre after returning to the Kingdom of Jerusalem and his first contact with the royal family. With the discovery of the chapter, an important phase of William of Tyre's life is enlightened. Although the Turkish translation of the *Historia* was published after the discovery of the chapter, the chapter is not included in the translation. To fill the gap, the chapter is translated into Turkish in this study.

Key Words: William of Tyre, *Historia*, Autobiography, the Kingdom of Jerusalem.

GİRİŞ

Sûr Başpiskoposu Willermus¹ (ö. 1186) tarafından Latince yazılan *Historia* isimli eser, Doğu'daki Haçlıların 1184'e kadar gelen tarihini ele almaktadır. Bu abidevi eserin, kaleme alındığı dönemde büyük bir etki yaratması, kısa süre içerisinde zeyl ve çevirilerinin yapılmasına neden olmuştur. Eserin ilk modern neşri 1844 yılında yayımlanmıştır². Ancak yazarın yaşamını ve öğretim hayatını anlattığı 19. kitabın 12. bölümü o tarihlerde bilinen hiçbir yazmada bulunmamaktaydı. Bu eksiklik uzunca bir süre Willermus'un hayatı hakkında yapılan araştırmaların önünde sis perdesi olarak kalmaya devam etti.

Ancak Robert Burchard Constantijn Huygens, Willermus'un otobiyografisi niteliğindeki bu bölümü, Vatikan Kütüphanesi'ndeki bir yazmanın içerisinde keşfetti. Huygens, keşfini ve değerlendirmesini ilgili bölümün edisyonuyla beraber 1962 senesinde bilim camiasına duyurdu³. Ardından kaynağın eski ve yeni tüm yazmaları üzerinde yirmi yıl mesai harcıyarak *Historia*'nın ilk tenkitli neşrini yayımladı⁴. Bölümün bu edisyonda yerine eklenmesiyle birlikte kaynaktaki en büyük eksiklik giderilmiş oldu⁵.

HISTORIA'NIN OTOBİYOGRAFİK BÖLÜMÜ

19. kitabın 12. bölümünde Kudüs'te doğup büyüdüğünü belirten Willermus, ağırlıklı olarak Avrupa'da gördüğü öğrenimden bahsediyor. Verdiği bilgilere göre, 1145 dolaylarından başlayarak 1165 yılına kadar gelen öğrenim hayatının 10 yılını Paris ve çevresinde, 6 yılını Bologna'da geçirmiştir. Willermus Fransa'da liberal sanatlar⁶ ile teoloji öğrenimi gördüğünü ve bu süreçte 12 ayrı hocadan ders aldığını belirtiyor. Paris hem hocalara hem de öğrencilere sağladığı imkanlardan dolayı o dönemde Kuzey Avrupa'daki en önemli öğrenim merkezi durumundaydı. Her şeyden önce hocalar serbestçe ders verebilmek için, öğrenciler de birbirine yakın yerlerde pek çok hocadan eş zamanlı olarak ders alabilmek için Paris'i tercih etmekteydi⁷. Anlaşılan Willermus da bu elverişli şartları değerlendirdi. Nitekim

¹ Hayatı ve eserleri hakkında genel bilgi için; bk. Alan V. Murray, "William of Tyre", *The Crusades: An Encyclopedia*, ed. Alan V. Murray, Cilt: IV, (Oxford: ABC-CLIO, 2006), 1281-1282.

² *Historia Rerum in Partibus Transmarinis Gestarum Edita a Venerabili Willermo Tyrensi Archiepiscopo*, RHC. Occ. I, (Paris: Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, 1844).

³ R. B. C. Huygens, "Guillaume Tyr étudiant: Un chapitre (XIX,12) de son «Histoire» retrouvé", *Latomus*, 21/4, 1962:811-829.

⁴ *Willelmi Tyrensis Archiepiscopi Chronicon*, ed. R. B. C. Huygens, 2 Cilt, CCCM 63-63A, (Turnhout: Brepols, 1986).

⁵ Huygens'in ilgili bölümün 1962'de yayımladığı metnini 1986 yılında kroniğin tamamıyla beraber tekrar yayımlarken bazı düzeltmeler ve düzenlemeler yapmıştır; krş. Huygens, "Guillaume Tyr étudiant", 822-824; *Willelmi Tyrensis Archiepiscopi Chronicon II*, 19:12, 879-882.

⁶ Ortaçağ Avrupa'sında yüksek öğrenimin temelini oluşturan disiplinler: Müzik, aritmetik, geometri, astronomi, gramer, mantık ve retorik.

⁷ R. W. Southern, "The Schools of Paris and the School of Chartres", *Renaissance and Renewal in the Twelfth Century*, ed. Robert L. Benson ve Giles Constable, (Toronto: University of Toronto Press, 1999), 119 vd.

adlarını verdiği hocaları, alanlarında dönemin en meşhur ve yetkin isimleriydi⁸. Willermus bu bölümde ayrıca Bologna'da hem kilise hukuku hem de sivil hukuk öğrenimi gördüğünü söylüyor ve yine hocalarını sıralıyor. Fakat bu alanda ismini andığı hocalarından hiçbiri kilise hukukçusu değildir⁹. O nedenle kilise hukuku öğrenimi görüp görmediği soru işareti olarak kalmaktadır. Bölümün sonunda söylediğine göre, *Outremer*'e dönünce Akkâ Piskoposu Guillaume sayesinde Akkâ Kilisesi'nde rahip olarak görev almış ve kendisini Sûr Başpiskoposluğu'na kadar götüreceği kariyerindeki ilk önemli adımı atmıştır. Willermus'un sözlerinden, dönemin Kudüs Kralı I. Amaury'le de ilk temaslarının bu sıralarda gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Willermus daha sonra bu bağlantısı sayesinde geleceğin hükümdarı IV. Baudouin'in hocası olacaktır.

19. kitabın 12. bölümünün keşfiyle Willermus Tyrensis'in hayatının o güne kadar tahminden öteye gitmeyen bir aşaması gün yüzüne çıkmıştır. Öte yandan kroniğinde 1145-1165 yılları arasında bahsettiği olayların görgü şahidi olmadığı kesin olarak anlaşılmıştır. Willermus'un anlattıkları Paris çevresindeki yüksek öğrenimi gözler önüne sermesi açısından da ayrıca kıymetlidir.

Bölüm çok özen gösterilmeden İngilizceye çevrilmiştir¹⁰. Her ne kadar kroniğin 19. kitabının Türkçe çevirisi¹¹ bölümün keşfinden sonra, 2019 yılında yapılmış olsa da çeviride bu bölüm yer almamaktadır¹². Çünkü Türkçe çeviride, kaynağın, ilk baskısı 1840 yılında yapılan Almanca çevirisinin 1844 yılındaki ikinci baskısı¹³ kullanılmıştır¹⁴. Almanca çeviride 19. kitabın 12. bölümü doğal olarak bulunmadığı için Türkçe çeviride de ilgili bölüm eksiktir. Bu eksikliği gidermek amacıyla ilgili bölümün dilimize çevrilmesi gerekli görülmüştür.

⁸ Willermus'un hocaları hakkında; bk. Huygens, "Guillaume Tyr étudiant", 825-829; Southern, "The Schools of Paris", 130-131, 133.

⁹ Peter W. Edbury ve John Gordon Rowe, *William of Tyre: Historian of the Latin East*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2008), 15.

¹⁰ G. A. Loud ve J. W. Cox, "The 'Lost' Autobiographical Chapter of William of Tyre's Chronicle (Book XIX.12)", *The Crusades: An Encyclopedia*, ed. Alan V. Murray, Cilt: IV, (Oxford: ABC-CLIO, 2006), 1305-1307. Loud ile Cox çevirilerinde 1962 yılında yayımlanan metni temel almışlardır. Ayrıca Willermus'un birinci çoğul şahıs kullandığı cümlelerin hepsini herhangi bir açıklama yapılmaksızın birinci tekil şahıs olarak çevirmişlerdir.

¹¹ *Haçlılar Karşısında Türkler: Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği III (1143-1184)*, trc. Ergin Ayan, (İstanbul: Kronik Kitap, 2019), 143-181.

¹² Bk. *Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği III*, 157.

¹³ *Geschichte der Kreuzzüge und Des Königreichs Jerusalem*, Alm. çev. G. ve R. Kausler, (Stuttgart: 1844).

¹⁴ *Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği III*, 17. Aynı yerde tercüman, Türkçe çeviri metni kroniğin İngilizce çevirisiyle ve hangi baskısı olduğunu belirtmeden Latince metniyle karşılaştırdığını belirtiyor. Ancak 19. kitabın 12. bölümü özelinde bu karşılaştırmanın dikkatli bir şekilde yapıldığını söyleyemeyiz. Çünkü *Historia*'nın hem 1844 yılında yapılan neşrinde hem de bu neşir dikkate alınarak yapılan İngilizce çevirisinde ilgili bölümün varlığından bahsedilip 13. bölüme geçilmesine karşın, Türkçe çeviri metinde aslında 13. bölüm olması gereken bölüm hem 12. hem de 13. bölümmüş gibi veriliyor; krş. *Historia*, XIX:12-13, 902; William of Tyre, *A History of Deeds Done Beyond the Sea II*, İng. çev. Emily Atwater Babcock ve A. C. Krey, XIX:12-13, (New York: Columbia University Press, 1943), 313; *Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği III*, XIX:12-13, 157.

ÇEVİRİ METİN ÜZERİNE

Bölümün Türkçe çevirisinde, kroniğin 1986 edisyonunda yer alan metin kullanılmıştır¹⁵. Yer isimlerinde Türkçe literatürdeki yaygın kullanım tercih edilirken, şahıs isimlerinde kişinin milliyeti göz önünde bulundurulmuştur. Şahıs isimlerinin Latince metindeki yazılışları dipnotlarda italik olarak verilmiştir. Ayrıca metinde geçen kimi terimler için tercih edilen Türkçe karşılıklar da dipnotlarda belirtilmiştir. Willermus'un Kutsal Kitap'tan alıntılacağı ayetler için kaynakta *Vulgata*'dan¹⁶ alıntılanan metin esas alınmıştır. Bir cümledeki anlamı netleştirmek için çevirmen tarafından eklenen kelimeler ve Latince metni yayıma hazırlayan kişi tarafından eklenen kelimeler köşeli parantezler [] içerisinde verilmiştir.

---

¹⁵ *Willelmi Tyrensis Archiepiscopi Chronicon II*, 19:12, 879-882.

¹⁶ *Vulgata*, Kutsal Kitap'ın Aziz Hieronymus tarafından yapılan Latince çevirisidir.

ÇEVİRİ METİN

[Willermus Tyrensis, *Chronicon*, 19:12.]

Bu Tarih'in yazarının memleketine dönüşü açıklanıyor ve [hayatı]nın ilerleyişi hakkında bazı şeyler açığa çıkarılıyor.

O yıl¹⁷ ben, Tanrı'nın müsamahasıyla kutsal Sûr Kilisesi'nin değersiz hizmetkârı, gelecek kuşaklara eski kuşaklardan bir şey bırakmak için telif ettiğim bu Tarih'in yazarı Willermus¹⁸, yaklaşık yirmi yıl boyunca aralıksız Fransa'da ve İtalya'da âlimlerin okullarını¹⁹, liberal disiplinlerin çalışmalarını, ayrıca astronomi ilminin şifa veren öğretilerini ve hem kilise hukuku hem de sivil hukuk bilgisini çok büyük bir hevesle takip ettikten sonra, memleketime dönerek babamın ve (mübarek ruhu huzur içinde dinlensin) müşfik annemin evine kucaklayışlar eşliğinde kavuştum; [zira] doğum yerim ve atalarımın kalma evim Tanrı'nın nazarında sevgiye layık kutsal Kudüs'teydi. Öte yandan ergenlik dönemimizi denizler ötesi topraklarda²⁰ [çeşitli] disiplinlerde [öğrenim görerek] geçirdiğimiz, ömrümüzün günlerini gönüllü bir yoksulluk içerisinde ilim tahsiline adadığımız bu orta devrimizde, liberal sanatlarda önemli hocalarımız -saygıdeğer ve sevgiyle hatırlanmaya layık ilim pınarları, [farklı] disiplinlerin hazineleri- vardı: Sonradan doğduğu yerde memleketinde Cornouaille piskoposu olan üstat Breton Bernard²¹, Poitou halkından üstat Pierre Helias²² ve Chartres doğumlu ve oranın halkından üstat Yves²³. Bu kişilerin hepsi de son derece âlim bir adam olan yaşlı üstat Thierry'nin²⁴ uzun süre öğrenciliğini yapmışlardı. Diğer yandan bu kişilerden en genci üstat Yves, üstat Thierry'den sonra öğrencisi olduğu Poitiers Piskoposu Gilbert de La Porrée'nin²⁵ hocalığından istifade etmişti. Vazifelerinin başımızda olmalarına müsaade edip etmemesine göre, dönüşümlü olarak onlardan yaklaşık on yıl boyunca ders aldık. Ayrıca daimî olmasa da sıklıkla, özellikle de tartışma [metodu] için²⁶ başka güzide ve her türden övgüye layık, çok büyük ışıklar gibi gözüken şu kişilerden de ders aldık: Üstat

---

¹⁷ 1165

¹⁸ *Willelmus*. Türkçe literatürde yazarın ismi "Willermus" olarak kullanılmageldiği için çeviri metinde de bu şekilde verilmiştir.

¹⁹ *ginnasia* = okullar. Tekili *ginnasium* (Klasik Latince *gymnasium*). Dönemin yüksek öğretim eğitiminin ilk aşamasını oluşturan liberal sanatlar (*artes liberales*) öğreniminin verildiği okullardır.

²⁰ Avrupa

²¹ *Bernardus Brito*. Cornouaille yahut Quimper-Corentin Piskoposu Bernard de Moëlan (1159–67). Bernard teologdu.

²² *Petrus Helie*. Pierre gramer hocasıydı.

²³ *Ivo*. Chartres Katedrali Dekanı Yves.

²⁴ *Theodoricum*. Bu kişi çok yüksek bir ihtimalle Thierry de Chartres'tır; bk. Huygens, "Guillaume de Tyr étudiant", 826.

²⁵ *Gilleberti Porrea*. Poitiers Piskoposu Gilbert de La Porrée (1142–54)

²⁶ Yani diyalektik tartışma metodu üzerine.

Albéric de Monte²⁷, üstat Robert de Melun²⁸, üstat Maurice²⁹, üstat Robert Amiclas³⁰, Adam de Petit-Pont³¹. Teolojide ise bu alanda eşsiz olan, mevcut eserlerini bilge insanlar topluluğunun hürmetle bağına bastığı ve saygıyla el üstünde tuttuğu bir kişiden, akıllı ve mantıklı öğretisi ile her yönden övgüye layık bir kimseden, sonradan Paris piskoposu olan üstat Pierre Lombard'dan³² aralıksız altı yıl boyunca gayretli bir şekilde ders aldık. Daha sonra söz konusu piskoposlukta onun halefi olan üstat Maurice'in³³ de sıklıkla derslerine katıldık. Ayrıca sivil hukukta, Bologna'da hukuk uzmanı ve en üst otoriteler olan Don Ugolino di Porta Ravennate³⁴ ve Don Bulgarus³⁵ da hocalarımız oldu. Öte yandan onların diğer çağdaşlarını, yani hukukta son derece mahir kişiler olan Don Martino³⁶ ve Don Giacomo'yu³⁷ da sık sık gördük ve sınıflarında sıkça bulunduk. Bu dördü sanki Adalet Tapınağı'nda, onu ayakta tutmaları için sağlam temeller üzerine dikilmiş sütunlar gibi görünüyordular. Ayrıca [klasik] yazarların yorumlanmasında Hilaire d'Orléans³⁸ adlı yaşlı biri ve geometride, özellikle de Öklid geometrisinde konuşması fazlasıyla aksayan ama zekâsı keskin ve son derece ince bir dehaya sahip üstat Guillaume de Soissons³⁹ hocalarımız oldu. Tüm bu kişilerin anısı günümüze kadar hayırla yâd edilerek canlılığını korumakta ve şanlı hatıraları baki kalmaktadır. Onlar ilmi aydınlattılar, dolaşarak artırdılar⁴⁰ ve pek çok kişiyi doğruluk yönünde yetiştirdiler. [Yetiştirdiklerinin nezdinde] daima yaşıyorlar ve unutulmanın zararlarını görmeyecekler. Daniel Kitabı'nda "Birçokları dolaşacak ve ilim artacak"⁴¹ ve keza "Doğru insanlar gök kubbe gibi, birçoklarını doğruluk yönünde yetiştirenler de yıldızlar gibi sonsuza dek parlayacaklar"⁴² dendiği gibi, onların ışığı yıldızlarınkine benzer. Doğru insanların mükâfatlandırılması sırasında, şefkatli ve merhametli Tanrı onların da hepsini insafla hatırlasın. Bilgileriyle bizi cehaletin karanlığından ilmin ve [doğruluğun] aydınlığına az miktar dahi olsa yükseltmiş kimselerin bize merhametle kattığı tüm bu şeyler karşılığında [onlara] ebedî mükâfatlar bahşedilsin.

²⁷ *Albericus de Monte*. Bu kişi hakkında; bk. Huygens, "Guillaume de Tyr étudiant", 826.

²⁸ *Robertus de Meleuduno*. Hereford Piskoposu Robert de Melun (1163–67). Robert teologdu.

²⁹ *Mainerus*. Bu kişi hakkında; bk. Huygens, "Guillaume de Tyr étudiant", 826-827.

³⁰ *Robertus Amiclas*. Bu kişi hakkında; bk. Huygens, "Guillaume de Tyr étudiant", 827.

³¹ *Adam de Parvo Ponte*. Diğer adıyla Balshamlı Adam. Adam mantık hocasıydı.

³² *Petrus Lombardus*. Paris Piskoposu Pierre Lombard (1158/59–60). Pierre teologdu.

³³ *Mauricius*. Paris Piskoposu Maurice de Sully (1160–96). Maurice teologdu.

³⁴ *Dominus Hugolinus de Porta Ravennate*. Ugolino di Porta Ravennate sivil hukukçuydu.

³⁵ *Dominus Bulgarus*. Bulgarus sivil hukukçuydu.

³⁶ *Dominus Martinus*. Martino Gosia. Martino sivil hukukçuydu.

³⁷ *Dominus Iacobum*. Giacomo sivil hukukçuydu.

³⁸ *Ylarius Aurelianenssis*. Hilaire d'Orléans şairdi.

³⁹ *Willelmus Suessionenssis*. Guillaume de Soissons mantık ve geometri hocasıydı.

⁴⁰ Ortaçağ Avrupası'nda yüksek öğrenimin henüz kurumsal bir yapı kazanmadığı bu dönemde, hocalar genellikle farklı farklı yerlerde ders verirler ve böylece ilmi "dolaşarak" artırmış olurlardı. Willermus'un da okullardan değil hocalardan bahsetmesine dikkat edin.

⁴¹ *Prophetia Danielis* 12:4

⁴² *Prophetia Danielis* 12:3

Böylece Tanrı'nın izniyle memleketimize döndükten sonra, hayırla yâd edilen, öngörü ile sağduyu sahibi bir adam olan ve Sûr Başdiyakozluğu'ndan Akkâ Kilisesi'ne geçen Lombard halkından Akkâ Piskoposu Guillaume⁴³ efendimiz, varışımızın hemen ardından hayırseverliğinin halis cömertliğinden dolayı, hür iradesiyle ve kendi kilise meclisinin ortak kabulüyle, bize *prebenda*⁴⁴ denilen bir maaş⁴⁵ bahsetti⁴⁶. Öte yandan iyi bir şekilde hatırlanan Kral Amaury⁴⁷ efendimiz, ki kendisinin faaliyetlerini hâlihazırda anlatmaktayız⁴⁸, gelişimizi bir hayli memnuniyetle karşılamış gözüküyordu. Hasetle hareket eden belli birtakım kişiler bize engel çıkarmamış ve kralın fikrini bir dereceye kadar aleyhimize çevirmemiş olsalardı, söylenene göre, bize derhal kendi kaynaklarından her türlü ihsanı⁴⁹ tahsis edecekti. Yine de bize ilgi göstererek fırsatını buldukça piskoposlar nezdinde temennilerde bulunmaktan ve bunlardan haberi olmayan şahsımız için ihsanlar⁵⁰ tedarik etmekten geri durmadı. Ayrıca sohbetimizden fazlasıyla hoşlanıyordu. Hatta onun seve seve kabul ettiğimiz önerisi üzerinedir ki düşmanın elinden kurtarılmasından itibaren krallıkta gerçekleşen hadiseleri ortaya koyan bu eseri yazdık. Ama şimdi Tarih'e geri dönelim.

---

⁴³ *Willelmus Acconensis episcopus*. Akkâ Piskoposu Guillaume (1165 civ. – 1172)

⁴⁴ Katedral rahibine ödenen maaş.

⁴⁵ *beneficium* = maaş. *Beneficium* terimsel olarak temelde çeşitli hizmetler karşılığında başka bir kişinin tasarrufuna bırakılan tahsis edilen arazi, maaş, kira geliri yahut makam için kullanılmaktadır; bk. J. F. Niermeyer, "beneficium", *Mediae Latinitatis Lexicon Minus*, (Leiden: Brill, 1976), 91-96. Fakat burada anlam açık olduğu için "maaş" şeklinde çevrilmiştir.

⁴⁶ Huygens metnin burasında, yazmanın kenarında "Yani Akkâ [Kilisesi]'nde rahip yapıldı." şeklinde 16. yüzyıla tarihlenen bir not bulunduğunu belirtiyor; bk. *Willelmi Tyrensis Archiepiscopi Chronicon II*, 881 dn. 67. Willermus'un bu göreve tam olarak ne zaman getirildiği bilinmiyor. Fakat 1 Eylül 1167'de Sûr Başdiyakozu yapılmış Akkâ Kilisesi'ndeki bu görevi sona erdi; bk. Huygens, "Guillaume Tyr étudiant", 824 dn. 54.

⁴⁷ *rex Amalricus*. Kudüs Kralı I. Amaury (1163–74)

⁴⁸ Kral Amaury'nin hükümdarlık devri, *Historia*'da bu bölümün de dahil olduğu 19. kitaptan itibaren başlamaktadır.

⁴⁹ *beneficia* = ihsanlar. Bir önceki kullanımının aksine *beneficium* kelimesiyle burada tımar mı, maaş mı, kira geliri mi yoksa makam mı kastedildiği kesin olarak belli değildir. O nedenle kelimenin temel anlamı göz önünde bulundurularak "ihsan" şeklinde çevrilmiştir.

⁵⁰ Bk. dn. 49.

İSİM	DİSİPLİN	YER	DÖNEM
Bernard de Moëlan	Liberal Sanatlar	Paris ve Orléans	1145 civ. – 1160 civ.
Pierre Helias			
Yves de Chartres			
Albéric de Monte			
Robert de Melun			
Mainerus			
Robertus Amiclas			
Adam de Petit-Pont			
Pierre Lombard			
Maurice	Teoloji		
Hilaire d'Orléans	Edebiyat		
Guillaume de Soissons	Geometri		
Ugolino di Porta Ravennate	Sivil Hukuk	Bologna	1160 civ. – 1165
Bulgarus			
Martino Gosia			
Giacomo			

Ek: Willermus Tyrensis'in kaydına göre eğitim hayatı

KAYNAKÇA

Edbury, Peter W. ve John Gordon Rowe, *William of Tyre: Historian of the Latin East*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2008).

Geschichte der Kreuzzüge und Des Königreichs Jerusalem, Alm. çev. G. ve R. Kausler, (Stuttgart: 1844).

Haçlılar Karşısında Türkler: Willermus Tyrensis'in Haçlı Kroniği III (1143-1184), trc. Ergin Ayan, (İstanbul: Kronik Kitap, 2019).

Historia Rerum in Partibus Transmarinis Gestarum Edita a Venerabili Willermo Tyrensi Archiepiscopo, RHC. Occ. I, (Paris: Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, 1844).

Huygens, R. B. C., "Guillaume Tyr étudiant: Un chapitre (XIX,12) de son «Histoire» retrouvé", *Latomus*, 21/4, 1962:811-829.

Loud, G. A. ve J. W. Cox, "The 'Lost' Autobiographical Chapter of William of Tyre's Chronicle (Book XIX.12)", *The Crusades: An Encyclopedia*, ed. Alan V. Murray, Cilt: IV, (Oxford: ABC-CLIO, 2006), 1305-1307.

Murray, Alan V., "William of Tyre", *The Crusades: An Encyclopedia*, ed. Alan V. Murray, Cilt: IV, (Oxford: ABC-CLIO, 2006), 1281-1282.

Niermeyer, J. F., *Mediae Latinitatis Lexicon Minus*, (Leiden: Brill, 1976).

Southern, R. W., "The Schools of Paris and the School of Chartres", *Renaissance and Renewal in the Twelfth Century*, ed. Robert L. Benson ve Giles Constable, (Toronto: University of Toronto Press, 1999), 113-137.

Willelmi Tyrensis Archiepiscopi Chronicon, ed. R. B. C. Huygens, 2 Cilt, CCCM 63-63A, (Turnhout: Brepols, 1986).

William of Tyre, *A History of Deeds Done Beyond the Sea II*, İng. çev. Emily Atwater Babcock ve A. C. Krey, (New York: Columbia University Press, 1943).